

Правове регулювання системи органів фінансового контролю в Європейському Союзі: порівняльний аспект

ХАЛЮК Сергій*

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії
внутрішніх справ

м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1338-5117>

Анотація. Основна мета дослідження полягає в проведенні аналізу правового регулювання системи органів фінансового контролю в Європейському Союзі та порівнянні з відповідними системами окремих суб'єктів міжнародного права. Акцентовано на тому, що важливість ефективного фінансового контролю в Європейському Союзі переоцінити неможливо, адже фінансовий контроль слугує захистом проти системних ризиків, забезпечуючи стабільність і надійність фінансової системи ЄС. В епоху, характерними ознаками якої є глобалізація, швидкий технологічний розвиток і мінлива ринкова динаміка, ефективні механізми фінансового контролю мають вагоме значення для виявлення, моніторингу та пом'якшення ризиків, які можуть становити загрозу фінансовій стабільності. У роботі висвітлено механізми, завдяки яким зазначені структури підтримують прозорість, ефективність і підзвітність в управлінні й аудиті фінансових ресурсів ЄС. Вивчаючи роль й обов'язки таких важливих органів, як Європейська комісія, Європейський суд аудиторів (ECA), Європейське бюро з боротьби з шахрайством (OLAF), Європейська прокуратура (EPPO), Комітет з бюджетного контролю Європейського парламенту (CONT) та Генеральний директорат з питань бюджету Європейської комісії (DG BUDG), автор прагне висвітлити складнощі та виклики, притаманні правовому регулюванню фінансового контролю в наднаціональному контексті. Крім того, у статті розглянуто взаємодію між загальноєвропейськими нормами та національними правовими системами в забезпеченні фінансової дисципліни й боротьбі з шахрайством, спрямованим проти бюджету ЄС. Шляхом аналізу конкретних прикладів і порівняльного аналізу з іншими міжнародними юрисдикціями дослідження має на меті виявити найкращі практики, потенційні прогалини в чинних системах і сфери для реформування. Зрештою, це дослідження має на меті зробити внесок у тривалі дебати щодо підвищення ефективності та надійності механізмів фінансового контролю в Європейському Союзі, тим самим забезпечуючи законне й розсудливе використання фінансових ресурсів ЄС.

Ключові слова: нагляд; фінансовий контроль; Європейський Союз; правове регулювання; аудит; підзвітність; прозорість.

Історія статті:

Отримано: 28.03.2024

Переглянуто: 16.04.2024

Прийнято: 01.05.2024

Рекомендоване посилання:

Халюк С. Правове регулювання системи органів фінансового контролю в Європейському Союзі: порівняльний аспект. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2024. № 1 (27). С. 58–70. doi: 10.33270/01242702.58.

*Відповідальний автор

Вступ

У динамічному середовищі Європейського Союзу (далі – ЄС) фінансовий контроль є наріжним каменем стабільності, цілісності та стійкості його складної фінансової екосистеми. ЄС є об'єднанням різноманітних економік, взаємопов'язаних ринків і різних регуляторних середовищ, у зв'язку з чим його діяльність повинна ґрунтуватися на надійних механізмах фінансового контролю з метою зміцнення довіри, забезпечення підзвітності та сприяння сталого економічного зростання.

Фінансовий контроль має вагоме значення у зміцненні довіри інвесторів і захисті інтересів споживачів в ЄС. Створюючи прозорі та підзвітні регуляторні рамки, механізми фінансового контролю підвищують ефективність ринку, сприяють чесній конкуренції та зміцнюють довіру інвесторів. Інвестори та споживачі покладаються на впевненість у тому, що фінансові ринки добре регульовані, фінансові продукти й послуги відповідають суворим стандартам якості, а їхні права захищені від зловживань і порушень. У зв'язку з цим фінансовий контроль не лише захищає інтереси окремих інвесторів і споживачів, але й сприяє досягненню ширшої мети – підвищенню доброчесності ринку та зміцненню довіри інвесторів в усьому ЄС.

Також фінансовий контроль слугує стрижнем регуляторного зближення та гармонізації в межах єдиного ринку ЄС. Оскільки держави-члени прагнуть інтегрувати свої фінансові системи та сприяти транскордонним інвестиціям і торгівлі, гармонізовані регуляторні стандарти та наглядові механізми стають незамінними. Механізми фінансового контролю полегшують координацію між національними регуляторами, слугують обміну інформацією та співпраці, а також зменшенню регуляторного арбітражу й фрагментації. Сприяючи створенню більш інтегрованої та узгодженої регуляторної бази, механізми фінансового контролю посилюють стійкість і конкурентоспроможність єдиного ринку ЄС, відкриваючи можливості для економічного зростання, інновацій і процвітання.

З огляду на ці міркування мета фінансового контролю в Європейському Союзі може бути сформульована в його всеосяжному мандаті щодо забезпечення фінансової стабільності, захисту інвесторів і споживачів, а також сприяння цілісності й інтеграції ринку. Завдяки ефективному регуляторному нагляду, контролю та правозастосуванню механізми фінансового контролю мають вагоме значення в дотриманні цих принципів, сприяючи досягненню головної мети – побудові стійкої, інклюзивної та сталої фінансової екосистеми в ЄС.

Огляд літератури

Регулювання діяльності органів фінансового контролю в Європейському Союзі ґрунтується на

багатій теоретичній базі. Так, за останні роки проведено низку досліджень щодо питань фінансового контролю. Серед них можна виокремити роботу таких авторів, як A. Hancu-Budui, A. Zorio-Grima, J. Blanco-Vega (2023), у якій здійснено аналіз ролі ЕКА щодо боротьби та запобігання шахрайству з бюджетними коштами ЄС. У дослідженні висвітлено емпіричні дані щодо аудиту шахрайства в публічному секторі. Одним із недоліків в діяльності ЕКА названо неюрисдикційний статус цієї організації, відповідно до чого вони не можуть виносити судові рішення або накладати санкції.

Ще одним дослідженням, яке окреслює діяльність ЕКА, є робота T. Uman, D. Argento, G. Mattei, G. Grossi (2023). Аналіз висвітлює розвиток ЕКА та місце цього органу в публічному просторі. Також схарактеризовано механізми легітимності, які використовують для акцентування уваги громадськості. Робота сприяє розумінню того, як транснаціональні інституції державного аудиту, такі як ЕКА, застосовують візуальні елементи для формування свого публічного іміджу та ролі в суспільстві з плином часу. Це оригінальне дослідження, яке висвітлює взаємодію людей усередині зазначених інституцій і їхній розвиток через візуальну комунікацію.

Час від часу спостерігаємо дослідження, у яких прослідковуємо критику контролюючих органів. Це, наприклад, робота S. Kisiel (2016). У ній наведено аргументи на користь створення ЕРРО для боротьби з фінансовими зловживаннями й шахрайством, які підривають державні фінанси ЄС та суспільні інтереси. Водночас автор висвітлює процедурні труднощі в боротьбі з економічними злочинами проти інтересів ЄС через відсутність у європейських слідчих повноважень щодо кримінального переслідування. Автор припускає, що ЕРРО з повними процесуальними правами може переслідувати порушників ефективніше, ніж чинна система.

У низці досліджень акцентовано на процесі співпраці органів, на які покладено функції здійснення фінансового контролю в ЄС. Так, J.E.G. de Anleo та N. Kollocek (2021) у своїй праці обговорюють спільні зусилля OLAF та ЕРРО щодо захисту фінансових інтересів ЄС. Зазначено, що поєднання адміністративних розслідувань OLAF з кримінальними переслідуваннями ЕРРО сприяє формуванню комплексної стратегії боротьби з шахрайством. Автори стверджують, що обидва відомства виграють від обміну досвідом і посилення співпраці, що зрештою сприятиме ефективнішим транскордонним розслідуванням і захисту бюджету ЄС.

Вітчизняні науковці також вивчали систему фінансового контролю в ЄС. Так, І. Сисоєва (2021) у своєму дослідженні проаналізувала сучасний стан регулювання аудиту в країнах Європейського Союзу та схарактеризувала діяльність органів суспільного нагляду за

аудиторською діяльністю. Але основну увагу в дослідженні приділено аудиту підприємств на рівні держав – членів ЄС.

Дослідження фінансового контролю з позиції правового регулювання в ЄС проводили В. Галунько та С. Мосьондз (2022). Автори проаналізували особливості нормативно-правового регулювання фінансового контролю безпосередньо в країнах – членах ЄС. Водночас органи фінансового контролю на рівні ЄС згадують тільки дотично.

Проведений аналіз зазначених вище та інших досліджень щодо організації та регулювання фінансового контролю в Європейському Союзі свідчить про те, що в умовах сьогодення відсутнє комплексне дослідження із зазначеної тематики, яке б розглядало органи, які здійснюють контроль за фінансовою системою ЄС, як єдину цілісну систему.

Метою зазначеного дослідження є порівняльний огляд системи органів фінансового контролю в Європейському Союзі, а також зіставлення з іншими співмірними суб'єктами міжнародного права шляхом аналізу конкретних ролей, обов'язків і повноважень основних органів фінансового контролю. Розкриття відповідної мети дасть можливість українським науковцям, політикам і практикам отримати цінне розуміння ключових принципів, механізмів й інституцій, які є підґрунтям системи фінансового контролю ЄС, та адаптувати їх до конкретних потреб і обставин України. Гармонізація українського законодавства з нормативно-правовою базою ЄС у сфері фінансового контролю дозволить Україні продемонструвати свою відданість належному фінансовому управлінню та підзвітності, а також полегшить доступ до фінансування й підтримки ЄС.

Матеріали та методи

Під час здійснення дослідження, окрім загальнонаукових методів аналізу, синтезу й узагальнення, використано метод порівняльно-правового аналізу. Оскільки тема переважно стосується нормативно-правової бази, значна частина дослідження пов'язана з аналізом й інтерпретацією відповідних договорів, директив, регламентів й інших правових інструментів, що стосуються фінансового контролю в ЄС. Цей метод також використано для вивчення подібностей і відмінностей між правовою базою фінансового контролю ЄС та іншими юрисдикціями.

У процесі підготовки дослідження використано метод інституційного аналізу, завдяки якому проведено поглиблений аналіз різних інституцій і органів, залучених до системи фінансового контролю ЄС, зокрема їхніх ролей, обов'язків і взаємодії.

Системно-структурний метод застосовано для дослідження особливостей системи фінансового контролю в Європейському Союзі.

Результати й обговорення

Правове регулювання діяльності органів фінансового контролю ЄС є всеосяжним і забезпечує структурований підхід до фінансового нагляду та запобігання шахрайству. Для розв'язання наявних проблем і забезпечення ефективного захисту фінансових інтересів ЄС в умовах мінливого глобального ландшафту проводяться постійні реформи й адаптації.

Фінансовий контроль в ЄС має першорядне значення з кількох причин, кожна з яких сприяє загальній стабільності, прозорості та цілісності фінансового управління й операцій Союзу (Utkina, 2023). Передумови та значення фінансового контролю в контексті ЄС можна зрозуміти через такі ключові аспекти.

Бюджетна дисципліна й підзвітність: ЄС функціонує на підставі бюджету, який фінансується державами-членами та з інших джерел¹. Фінансовий контроль гарантує, що ці кошти збирають, розподіляють і витрачають відповідно до узгоджених бюджетних принципів і правил. Це сприяє бюджетній дисципліні та підзвітності, гарантуючи, що держави-члени та інституції ЄС дотримуються фіскальних правил і сприяють фінансовій стабільності Союзу.

Захист фінансових інтересів: фінансові інтереси ЄС є широкими й охоплюють різні сфери. Механізми фінансового контролю сприяють захисту цих інтересів від шахрайства, неефективного управління та корупції. Виявляючи та запобігаючи порушенням і незаконній діяльності, органи фінансового контролю захищають фінансові ресурси Союзу, забезпечуючи тим самим їх ефективне та цільове використання.

Підвищення прозорості: прозорість має вирішальне значення для підтримки довіри громадськості до інституцій ЄС (Paliienko, 2023). Фінансовий контроль сприяє цьому, забезпечуючи відкриті й чітку звітність про фінансову діяльність, що дозволяє громадськості контролювати та розуміти, як управляються і витрачаються кошти ЄС. Така відкритість має важливе значення для зміцнення почуття відповідальності й довіри серед громадян ЄС та інших зацікавлених сторін.

Дотримання правових і регуляторних норм: ЄС створив всеосяжну нормативно-правову базу для управління фінансовим менеджментом і контролем. Механізми фінансового контролю забезпечують дотримання цих норм, сприяючи законній та етичній фінансовій практиці в усіх інституціях і державах – членах ЄС. Така

¹ Treaty on the Functioning of the European Union, Article 317. Retrieved from https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/2f237937-70db-4cec-84dc-ea782ef7e328_en?filename=tfeu_325_en.pdf.

відповідність має вирішальне значення для підтримання верховенства права в межах Союзу.

Таким чином, фінансовий контроль в ЄС має фундаментальне значення для забезпечення законного, ефективного та прозорого використання фінансових ресурсів. Він сприяє досягненню цілей Союзу щодо отримання економічної стабільності, стимулювання зростання та розвитку, а також підтримання довіри громадян і міжнародних партнерів.

Система органів фінансового контролю в Європейському Союзі – це багаторівнева та взаємопов'язана мережа інституцій і агентств, які працюють спільно, з метою забезпечення належного управління та нагляду за коштами ЄС. Основними органами, залученими до цієї системи, є:

1. Європейська комісія – виконавчий орган ЄС, відповідає за управління бюджетом ЄС та реалізацію політики й програм ЄС.

2. Європейський суд аудиторів (далі – ЕСА) – є незалежною зовнішньою аудиторською установою ЄС, відповідальною за аудит фінансів ЄС та оцінку ефективності політик і програм ЄС.

3. Європейське бюро по боротьбі з шахрайством (далі – OLAF) – незалежний орган у складі Європейської Комісії, відповідальний за розслідування шахрайства, корупції та інших незаконних дій, що впливають на фінансові інтереси ЄС.

4. Європейська прокуратура (далі – ЕРПО) – незалежний орган ЄС, відповідальний за розслідування й переслідування злочинів проти бюджету ЄС: шахрайство, корупція та транскордонне шахрайство з ПДВ.

5. Комітет з бюджетного контролю Європейського парламенту (далі – CONT) – відповідає за нагляд за виконанням бюджету ЄС.

6. Генеральний директорат з питань бюджету Європейської комісії (далі – DG BUDG) – відповідає за виконання бюджету ЄС, гарантуючи, що кошти ЄС витрачаються ефективно, результативно та згідно з відповідними правилами та положеннями.

7. Органи влади держав-членів, такі як національні аудиторські установи, служби координації боротьби з шахрайством (далі – AFCOS) та правоохоронні органи мають вагомe значення в системі фінансового контролю ЄС, особливо в контексті спільного управління коштами ЄС.

Зазначені органи співпрацюють через такі різні формальні та неформальні механізми, як спільні аудиторські групи, оцінки ризиків шахрайства та платформи для обміну інформацією, щоб забезпечити комплексний і скоординований підхід до фінансового контролю в ЄС. Система постійно розвивається, щоб відповідати на нові виклики та ризики, а також враховувати наслідки минулого досвіду та найкращі практики інших юрисдикцій.

Розглянемо ґрунтовніше завдання перерахованих елементів системи органів фінансового контролю ЄС.

Європейська комісія (Комісія) має важливе значення в системі фінансового контролю ЄС. Як виконавча гілка влади ЄС вона відповідає за управління бюджетом, реалізацію політики та програм і забезпечення дотримання фінансових правил ЄС (Wijsman, & Crombez, 2021). Основні обов'язки Комісії у сфері фінансового контролю полягають у таких положеннях. Комісія здійснює підготовку щорічного проекту бюджету та подання його на затвердження до Європейського парламенту та Ради. Після прийняття бюджету Комісія відповідає за його виконання, зокрема й за розподіл коштів на різні програми й ініціативи ЄС.

Комісія відповідає за забезпечення належного фінансового управління коштами ЄС. Вона створює та підтримує ефективні системи внутрішнього контролю, проводить регулярні фінансові аудити й здійснює моніторинг використання коштів ЄС державами-членами та іншими бенефіціарами (Lacnu, 2017).

У сфері запобігання та виявлення шахрайства, Комісія має велику вагу в запобіганні та виявленні шахрайства, корупції та іншої незаконної діяльності, пов'язаної з коштами ЄС. Вона тісно співпрацює з Європейським бюро по боротьбі з шахрайством (OLAF) для розслідування підозрюваних випадків шахрайства та повернення неправомірно використаних коштів¹.

Роль Комісії у фінансовому контролі підтримується децентралізованою системою фінансового управління, де відповідальність за управління фондами ЄС розподілена між Комісією та державами-членами (Sanchez Bagueo, 2014). Комісія встановлює загальні межі фінансового контролю, надає рекомендації та проводить навчання для держав-членів, а також здійснює моніторинг їхньої діяльності з управління фондами ЄС. Такий децентралізований підхід має на меті забезпечити ефективне та результативне використання ресурсів ЄС у процесі дотримання принципів субсидіарності та пропорційності.

Європейський суд аудиторів є незалежним зовнішнім органом аудиту Європейського Союзу. Його ключова роль полягає в перевірці рахунків усіх доходів і витрат ЄС та наданні щорічного аудиторського звіту про достовірність фінансової звітності ЄС, а також про законність і правильність операцій, що є підґрунтям цієї звітності². Основні обов'язки ЕСА в системі

¹ Treaty on the Functioning of the European Union, Article 317. Retrieved from https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/2f237937-70db-4cec-84dc-ea782ef7e328_en?filename=tfeu_325_en.pdf.

² Treaty on the Functioning of the European Union, Article 317. Retrieved from https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/2f237937-70db-4cec-84dc-ea782ef7e328_en?filename=tfeu_325_en.pdf.

фінансового контролю ЄС полягають у проведенні фінансового аудиту для перевірки точності та надійності річних звітів ЄС. Він також проводить аудит відповідності, щоб оцінити, чи відповідають операції з доходами та витратами ЄС чинній законодавчій і нормативно-правовій базі. Крім того, ЕСА здійснює підготовку та публікацію спеціальних звітів про конкретні сфери фінансового управління ЄС, такі як сільське господарство, соціальна політика або зовнішня допомога¹. Ці звіти містять поглиблений аналіз ефективності програм ЄС та визначають потенційні ризики й виклики.

Також ЕСА надає рекомендації щодо законодавства ЄС, яке передбачає значні фінансові ризики. Її рекомендації беруть до уваги Європейський парламент, Рада та Комісія в процесі прийняття рішень.

Аудиторська діяльність ЕСА має важливе значення для забезпечення прозорості, підзвітності та належного фінансового управління фондами ЄС (Hancu-Budui, Zorio-Grima, & Blanco-Vega, 2023). Її звіти та висновки надають цінну інформацію політикам, зацікавленим сторонам і громадянам ЄС щодо виконання програм ЄС та ефективності системи фінансового контролю ЄС. Висновки й рекомендації ЕСА сприяють постійному вдосконаленню фінансового управління ЄС та сприяють підтримці довіри громадськості до інституцій ЄС (Uman et al., 2023).

ЕСА працює незалежно від інших інституцій ЄС та держав-членів. Він має право визначати пріоритети та методологію аудиту, а також має повний доступ до всієї документації та інформації, необхідної для проведення аудиту. Незалежність ЕСА гарантується Договором про функціонування Європейського Союзу¹ і має важливе значення для забезпечення достовірності й об'єктивності його аудиторських висновків.

Таким чином, Європейський суд аудиторів має вагомe значення в системі фінансового контролю ЄС, надаючи незалежні, об'єктивні й надійні аудиторські послуги. Його робота сприяє ефективному та раціональному використанню коштів ЄС, запобіганню шахрайству та порушенням, а також загальній підзвітності й прозорості управління фінансами ЄС.

Європейське бюро по боротьбі з шахрайством є ключовим гравцем у системі фінансового контролю ЄС, зосереджуючись на боротьбі з шахрайством, корупцією та іншими незаконними діями, що впливають на фінансові інтереси ЄС. OLAF є незалежним органом Європейської Комісії, уповноваженим розслідувати випадки шахрайства та неправомірної поведінки як в

інституціях ЄС, так і в державах-членах, де залучено кошти ЄС². Основні обов'язки OLAF полягають в проведенні адміністративних розслідувань звинувачень у шахрайстві, корупції та інших порушеннях, пов'язаних з коштами ЄС. Ці розслідування можуть бути ініційовані на підставі інформації, отриманої від інституцій ЄС, держав-членів або приватних осіб, а також за власною ініціативою OLAF.

Також OLAF тісно співпрацює з національними органами влади країн – членів ЄС з метою координації боротьби з шахрайством і сприяння обміну інформацією та передовим досвідом.

Одним із важливих завдань OLAF є проведення роботи з розробки політики та стратегій ЄС у сфері боротьби з шахрайством (Niblock, 2021). OLAF аналізує тенденції та закономірності шахрайських дій і надає рекомендації щодо вдосконалення правової та інституційної бази ЄС для боротьби з шахрайством.

У випадках, коли розслідування OLAF виявляють нецільове використання коштів ЄС, воно співпрацює з відповідними органами влади, щоб повернути незаконно привласнені ресурси.

Розслідування OLAF охоплюють широкий спектр сфер, зокрема структурні фонди, сільськогосподарські субсидії, митні збори та неправомірну поведінку персоналу ЄС. Його повноваження полягають у праві проводити перевірки та інспекції на місцях, отримувати доступ до відповідних документів та інформації, а також опитувати підозрюваних і свідків. Висновки та рекомендації OLAF передають відповідним інституціям ЄС та країнам-членам для вжиття відповідних заходів, серед яких дисциплінарні заходи, фінансові стягнення або кримінальне переслідування (Marín, 2022). Саме тому робота OLAF має важливе значення для підтримання цілісності та надійності системи фінансового контролю ЄС. Розслідуючи та запобігаючи шахрайським діям, OLAF допомагає захистити фінансові інтереси ЄС та гарантує, що кошти ЄС використовують за призначенням. Співпраця OLAF з національними органами влади також сприяє розвитку спільної культури боротьби з шахрайством в ЄС та підвищує загальну ефективність системи фінансового контролю ЄС.

Європейська прокуратура – це нещодавно створений орган у системі фінансового контролю ЄС, завданням якого є розслідування та переслідування таких злочинів проти бюджету ЄС, як шахрайство, корупція та транскордонне

¹ Rules of Procedure of the Court of Auditors of the European Union. L 103/1/ Retrieved from [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32010Q0423\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32010Q0423(01)).

² Decision 1999/352/EC, ECSC, Euratom of 28 April 1999, establishing the European Anti-fraud Office. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31999D0352>.

шахрайство з ПДВ¹. Хоча ЕРРО безпосередньо не управляє коштами ЄС та не контролює їх, її діяльність робить вагомий внесок у загальну ефективність і цілісність системи фінансового контролю ЄС (Inghelram, 2019).

До основних напрямів діяльності ЕРРО у сфері фінансового контролю належить проведення розслідувань кримінальних правопорушень, що зачіпають фінансові інтереси ЄС. Ці розслідування проводять європейські делеговані прокурори, які базуються в кожній державі-учасниці й тісно співпрацюють з національними правоохоронними органами та іншими органами ЄС, такими як OLAF та Євроюст. ЕРРО має повноваження вимагати початку розслідування, спрямовувати й контролювати слідчі заходи, а також отримувати доступ до відповідної інформації та доказів, що зберігаються в національних органах влади й інституціях ЄС (Herrnfeld, Brodowski, & Burchard, 2021).

На підставі результатів своїх розслідувань ЕРРО несе відповідальність за судове переслідування в національних судах держав-учасниць. Переслідування ЕРРО здійснюють європейські делеговані прокурори, які застосовують національне кримінальне право та процедури, водночас забезпечуючи дотримання законодавства ЄС та внутрішніх правил і керівних принципів ЕРРО (Ligeti, & Simonato, 2017).

На додаток до розслідування та судового переслідування кримінальних справ, ЕРРО також має вагоме значення в поверненні незаконно привласнених коштів ЄС, тісно співпрацює з національними органами влади й іншими органами ЄС, такими як OLAF та Комісія, з метою виявлення та відстеження активів, отриманих від злочинної діяльності, а також сприяння їх заморожуванню, арешту та конфіскації. Зусилля ЕРРО з повернення активів слугують захисту фінансових інтересів ЄС та стримуванню майбутньої злочинної поведінки (Juszczak, & Sason, 2017). Також ЕРРО багато важить у посиленні співпраці та координації між різними суб'єктами, залученими до боротьби зі злочинами, що впливають на бюджет ЄС, бере участь у спільних слідчих групах та інших формах транскордонного співробітництва з національними органами влади й іншими органами ЄС, а також сприяє обміну інформацією та передовим досвідом. (Giuffrida, 2017).

Очікується, що діяльність ЕРРО матиме значний вплив на ефективність і цілісність системи фінансового контролю ЄС найближчим часом. Забезпечуючи більш послідовний і

скоординований підхід до розслідування та судового переслідування злочинів проти бюджету ЄС, ЕРРО доповнює роботу інших органів ЄС та національних органів влади, а також посилює загальний захист фінансових інтересів ЄС.

Комітет Європейського парламенту з бюджетного контролю (CONT) має вагоме значення в нагляді та перевірці систем фінансового управління й контролю Європейського Союзу². Основні напрями діяльності комітету у сфері фінансового контролю містять оцінку виконання бюджету. CONT відповідає за щорічну процедуру перевірки, яка оцінює виконання бюджету ЄС Європейською комісією та іншими інституціями та установами ЄС. Комітет розглядає річні рахунки, фінансові звіти й аудиторські звіти та надає рекомендації Парламенту. CONT може притягувати Комісію та інші органи ЄС до відповідальності за управління фінансами.

CONT контролює та ретельно перевіряє виконання бюджету ЄС, зосереджуючись на регулярності, законності й ефективності витрат ЄС. Комітет проводить поглиблений аналіз конкретних сфер витрат, програм або проєктів, часто на підставі спеціальних звітів Європейської рахункової палати або інших аудиторських висновків (Brandsma, 2016).

Завданням CONT є налагодження тісної співпраці з Європейським судом аудиторів у сфері моніторингу й оцінки фінансового управління ЄС. Комітет розглядає річні звіти, спеціальні звіти та висновки ЕКА, а також організовує слухання з членами ЕКА для обговорення аудиторських висновків і рекомендацій³.

CONT безпосередньо бере активну участь у зусиллях ЄС щодо боротьби з шахрайством, корупцією та іншими порушеннями, що впливають на фінансові інтереси ЄС. Комітет здійснює моніторинг роботи OLAF та ЕРРО, а також підтримує зміцнення їхнього слідчого та прокурорського потенціалу⁴. Загалом CONT має важливе значення для забезпечення ефективного та раціонального використання коштів ЄС, а також для сприяння прозорості, підзвітності та доброчесності в управлінні фінансами ЄС. Здійснюючи

² European Parliament. (2021). Rules of Procedure of the European Parliament, Annex VI: Powers and responsibilities of standing committees, IV. Committee on Budgetary Control. Retrieved from https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2021-01-18-ANN-06_EN.html.

³ European Court of Auditors. (2021). 2020 Annual Report on the implementation of the budget. Official Journal of the European Union, C 430. Retrieved from https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/annualreports-2021/annualreports-2021_en.pdf.

⁴ Fact Sheets on the European Union: The fight against fraud and the protection of the EU's financial interests. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/contents>.

¹ Council Regulation (EU) 2017/1939 of 12 October 2017 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('the EPPO'), OJ L 283, 31.10.2017, p. 1–71. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>.

свої наглядові та контрольні повноваження, CONT сприяє зміцненню системи фінансового контролю ЄС та допомагає підтримувати довіру громадськості до інституцій ЄС.

Однак, виконуючи свій мандат, CONT також стикається з такими проблемами, як складність і фрагментарність бюджетної та контрольної системи ЄС, обмеженість ресурсів і досвіду, доступних для поглибленої перевірки, а також необхідність збалансувати контроль і ефективність в управлінні коштами ЄС. Розв'язання цих проблем потребує постійних зусиль з упорядкування та спрощення фінансових правил і процедур ЄС, посилення співпраці та обміну інформацією між різними суб'єктами, залученими до фінансового контролю, а також інвестицій у розвиток потенціалу та навичок членів комітетів і персоналу (Baueg, & Becker, 2020).

Генеральний директорат з питань бюджету є ключовим гравцем у системі фінансового контролю Європейського Союзу. Як частина Європейської комісії DG BUDG відповідає за управління бюджетом ЄС та забезпечення належного фінансового менеджменту¹. Основним напрямом його діяльності у сфері фінансового контролю є підготовка та виконання бюджету. DG BUDG відповідає за підготовку проекту річного бюджету ЄС та моніторинг його виконання протягом фінансового року. Генеральний директорат гарантує, що бюджет виконується відповідно до фінансових правил і норм ЄС, а витрати відповідають узгодженим пріоритетам і цілям². Також DG BUDG відповідає за ведення бухгалтерської системи ЄС та підготовку річної консолідованої фінансової звітності. Генеральний директорат гарантує, що фінансові звіти надають правдиве й об'єктивне уявлення про фінансовий стан і результати діяльності ЄС, а також відповідають чинним стандартам і правилам бухгалтерського обліку³.

DG BUDG відповідає за розробку та підтримку системи внутрішнього контролю Комісії, яка встановлює принципи, процедури й інструменти для забезпечення ефективного та результативного фінансового управління. Генеральний директорат оцінює ефективність систем внутрішнього контролю, що діють у всіх

службах Комісії, та надає рекомендації щодо їх удосконалення⁴.

З метою координації з іншими суб'єктами фінансового контролю, DG BUDG тісно співпрацює з іншими ключовими суб'єктами ЄС, такими як Європейський суд аудиторів, Комітет з бюджетного контролю Європейського парламенту та Європейське бюро з боротьби з шахрайством. Генеральний директорат надає інформацію та підтримку цим суб'єктам у здійсненні їхніх відповідних функцій контролю й нагляду, а також виконує їхні рекомендації та зауваження. DG BUDG також координує роботу з органами влади держав-членів, відповідальними за управління та контроль над фондами ЄС, що перебувають у спільному управлінні, забезпечуючи послідовний і ефективний підхід до фінансового контролю в усьому ЄС (Cipriani, 2010). Також DG BUDG відповідає за розробку й оновлення фінансових правил і процедур ЄС, викладених у Фінансовому регламенті та правилах його застосування (Sanchez Barrueco, 2014).

Діяльність DG BUDG має важливе значення для забезпечення належного фінансового управління бюджетом ЄС й сприяння прозорості, підзвітності та дотриманню фінансових правил і норм ЄС. Однак ефективність діяльності DG BUDG залежить від різних факторів, наприклад, якості та надійності інформації, наданої службами Комісії та іншими органами ЄС, співпраці та координації з іншими суб'єктами фінансового контролю, а також потенціалу й ресурсів, доступних для виконання завдань з моніторингу та контролю.

Крім того, DG BUDG стикається з проблемами адаптації практики фінансового контролю до мінливих потреб і пріоритетів ЄС, таких як зростання складності та різноманітності інструментів фінансування ЄС, посилення уваги до ефективності й результатів, а також необхідність забезпечення гнучкості та стійкості бюджету ЄС у разі криз і непередбачуваних подій. Розв'язання цих проблем потребує постійних зусиль з модернізації та оптимізації системи управління фінансами ЄС, інвестицій у цифрові інструменти та навички, а також сприяння культурі прозорості, підзвітності й інновацій в усіх інституціях ЄС (Mesquita, Pereira dos Santos, & Tavares, 2023).

Щодо взаємозв'язку між органами фінансового контролю Європейського Союзу та національними органами влади, слід зауважити, що це є важливим аспектом системи фінансового управління та нагляду ЄС. Зазначена співпраця має важливе значення для забезпечення ефективного захисту фінансових інтересів ЄС,

¹ European Commission. (2021). Directorate-General for Budget. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/departments/budget_en.

² European Commission. (2021). The EU Budget Process. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/how-it-works/annual-lifecycle/preparation_en.

³ European Commission. (2021). EU Annual Accounts. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/publications/annual-accounts_en.

⁴ European Commission. (2019). Commission Anti-Fraud Strategy: enhanced action to protect the EU budget. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0196>.

боротьби з шахрайством і покращення загального управління та контролю над коштами ЄС.

Відносини між органами фінансового контролю ЄС та національними органами влади регулює складна нормативно-правова база, яка містить договори ЄС, регламенти, директиви та національні закони. Ці рамки передбачають співпрацю й обмін інформацією між органами ЄС та національними органами влади з метою захисту фінансових інтересів ЄС.

Співпраця набуває різних форм, зокрема це спільні розслідування, взаємодопомога й обмін інформацією. Наприклад, OLAF тісно співпрацює з національними адміністративними та судовими органами для розслідування шахрайства з коштами ЄС у державах-членах. Також органи фінансового контролю ЄС часто надають експертну допомогу, проводять навчання та надають підтримку національним органам влади з метою зміцнення їхньої спроможності ефективно управляти та контролювати кошти ЄС, виявляти й протидіяти шахрайству.

Аналіз наслідків взаємодії між органами фінансового контролю ЄС та національними органами влади дає можливість зробити висновки про наявність певних проблем у цій сфері. Однією з таких проблем можна назвати розбіжності в правових системах і практиках. Зазначене може створювати проблеми для безперешкодної співпраці та координації.

Існують проблеми й на рівні обміну інформацією. Хоча обмін інформацією є надто важливим для ефективного нагляду, правові, процедурні й технічні бар'єри можуть перешкоджати вільному обміну інформацією між органами ЄС та національними органами влади.

Є випадки, коли на взаємодію впливають юрисдикційні питання. Сфера повноважень органів ЄС, таких як ЕРРО, яка має пряму юрисдикцію щодо злочинів, які зачіпають фінансові інтереси ЄС, іноді може спричиняти перетин юрисдикції або конфліктів з національними органами влади.

Попри наявні проблеми у взаємодії між органами фінансового контролю ЄС та національними органами влади, цей процес має фундаментальне значення для цілісності й ефективності системи фінансового управління ЄС. Ця співпраця посилює спроможність як ЄС, так і національних органів захищати фінансові інтереси ЄС. У майбутньому постійні зусилля, спрямовані на гармонізацію практик, покращення обміну інформацією та розв'язання юрисдикційних питань, матимуть вирішальне значення для зміцнення цього партнерства та забезпечення ефективного й результативного використання коштів ЄС.

З метою кращого розуміння системи фінансового контролю ЄС, проведемо порівняння подібних систем фінансового контролю в інших юрисдикціях. Так, наприклад, порівняння системи фінансового контролю ЄС з системою фінансового контролю США може надати цінну

інформацію про сильні та слабкі сторони обох систем, а також висвітлити потенційні сфери для взаємного навчання й вдосконалення.

Як і ЄС, США мають багаторівневу правову базу для фінансового контролю, до якої належать Конституція, федеральні закони та підзаконні акти, що регулюють управління й нагляд за державними коштами¹. Однак для системи США характерний чіткіший розподіл повноважень між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади, причому Конгрес має вагомніше значення в розподілі та контролі за федеральними витратами. Офіс урядової підзвітності США (GAO) як вищий орган аудиту виконує функцію, подібну до функції Європейського суду аудиторів (ECA), здійснюючи нагляд за використанням державних коштів і надаючи рекомендації щодо їх покращення (Pikhotska, O., & Pikhotska, M., 2022).

США мають добре розвинену систему внутрішнього та зовнішнього аудиту, причому федеральні агентства зобов'язані створювати й підтримувати ефективні системи внутрішнього контролю, а також проходити регулярні перевірки з боку GAO та інших наглядових органів². Конгрес США через свої комітети та підкомітети здійснює потужну наглядову функцію, проводячи слухання й розслідування щодо використання державних коштів і діяльності федеральних агентств. Система США також має потужну мережу генеральних інспекторів, які є незалежними наглядовими органами у федеральних агентствах, відповідальними за виявлення та запобігання шахрайству, марнотратству й зловживанням³.

У США існує комплексна правова й інституційна база для боротьби з шахрайством та іншими фінансовими злочинами, причому Міністерство юстиції та інші правоохоронні органи відіграють ключову роль у розслідуванні та кримінальному переслідуванні правопорушень⁴.

Порівнюючи систему фінансового контролю ЄС та США, можна зробити висновок, що в обох системах є приклади для потенційного вдосконалення і взаємного навчання. У той час, як система ЄС є більш централізованою та зосере-

¹ U.S. Constitution, Article I, Section 9, Clause 7 (the «Appropriations Clause»). Retrieved from <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution>.

² Comptroller General of the United States. (2014). Standards for Internal Control in the Federal Government. GAO-14-704G. Retrieved from <https://www.gao.gov/assets/gao-14-704g.pdf>.

³ Inspector General Act of 1978, as amended, 5 U.S.C. App. Retrieved from <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCODE-2011-title5/html/USCODE-2011-title5-app-inspector.htm>.

⁴ False Claims Act, 31 U.S.C. §§ 3729-3733. Retrieved from <https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=granuleid:USC-prelim-title31-section3729&num=0&edition=prelim>.

дженою на наднаціональному рівні, досвід США може надати цінну інформацію в таких сферах, як управління ризиками, аналіз даних і залучення громадськості. Водночас досвід ЄС в управлінні складною, багаторівневою системою фінансового контролю може запропонувати США приклади координації та гармонізації між різними рівнями влади.

Порівняння системи фінансового контролю ЄС із системами інших регіональних організацій, таких як Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) й Африканський Союз (АС), може дати уявлення про виклики та можливості, з якими стикаються наднаціональні органи в управлінні й нагляді за використанням спільних фондів.

Регіональна організація, що складається з десяти країн Південно-Східної Азії, АСЕАН має менш розвинену систему фінансового контролю порівняно з ЄС, що відображає її більш обмежений бюджет і більшу різноманітність серед її держав-членів. Фінансовий менеджмент АСЕАН регулюється Статутом АСЕАН і різними угодами та протоколами, які встановлюють принципи й процедури управління коштами АСЕАН¹. Секретаріат АСЕАН як головний адміністративний орган відповідає за підготовку та виконання бюджету АСЕАН, а також за координацію фінансового управління й звітності серед держав-членів². Однак АСЕАН не має сильної незалежної аудиторської функції, а Вищі органи аудиту АСЕАН (ASEANSAI) мають обмеженіше значення в сприянні прозорості та підзвітності у використанні коштів АСЕАН³. АСЕАН також стикається з проблемами щодо гармонізації практики фінансового управління та контролю серед країн-членів, враховуючи значні відмінності в їхніх правових й адміністративних системах.

Африканський Союз як континентальна організація, що складається з 55 африканських країн, має розвиненішу систему фінансового контролю порівняно з АСЕАН, але все ще стикається зі значними проблемами з огляду спроможності, координації та правозастосування. Фінансовий менеджмент АС регулюється Фінансовими правилами та положеннями АС, які встановлюють принципи та процедури управління коштами АС, а також ролі й обов'язки різних органів й інституцій АС⁴. Комісія АС як

виконавчий орган АС відповідає за підготовку та виконання бюджету АС, а також за управління та контроль над коштами АС. Рада зовнішніх аудиторів АС, що складається з представників вищих органів фінансового контролю держав-членів, проводить щорічні перевірки фінансової звітності АС та надає рекомендації щодо її поліпшення⁵.

Однак АС стикається зі значними проблемами з огляду спроможності та незалежності його органів фінансового контролю, а також дотримання його правил і положень у державах-членах. АС також постраждав від випадків шахрайства й неефективного управління, що доводить необхідність посилення заходів щодо боротьби з шахрайством та більш ефективних механізмів нагляду.

Порівняння системи фінансового контролю ЄС з системами АСЕАН та АС виявляє такі спільні виклики, з якими стикаються регіональні організації, як необхідність координації та гармонізації між державами-членами, важливість розбудови потенціалу й експертизи, а також складність забезпечення дотримання правил і норм у наднаціональному контексті (Pernstein, Meserve, & Melton, 2010).

Однак система фінансового контролю ЄС вирізняється комплексністю, досконалістю й ефективністю, що відображає тривалішу історію інтеграції ЄС, більший бюджет і розвиненішу правову й інституційну базу. Досвід ЄС у розвитку та вдосконаленні своєї системи фінансового контролю з часом може стати цінним для інших регіональних організацій, які прагнуть зміцнити власні механізми фінансового управління та нагляду.

Водночас ЄС також може навчитися на досвіді АСЕАН та АС, зокрема, щодо викликів просування фінансової підзвітності та прозорості в різноманітних і складних політичних й економічних контекстах (Acharya, 2018). Взаємодія ЄС з цими та іншими регіональними організаціями може сприяти обміну найкращими практиками та розробці спільних стандартів і підходів до фінансового контролю на наднаціональному рівні.

Отже, хоча система фінансового контролю ЄС є більш досконалою та ефективною порівняно з системами АСЕАН та АС, усі три організації стикаються зі схожими викликами щодо забезпечення належного управління й нагляду за спільними фондами в контексті різноманітності та складності. Зміцнення регіональних систем

¹ ASEAN Charter, signed on 20 November 2007, entered into force on 15 December 2008. Retrieved from <https://asean.org/wp-content/uploads/images/archive/publications/ASEAN-Charter.pdf>.

² ASEAN Secretariat. (2021). About ASEAN. Retrieved from <https://asean.org/about-us/>.

³ ASEAN Supreme Audit Institutions (ASEANSAI). (2021). About ASEANSAI. Retrieved from <https://www.aseansai.org/about-aseansai/>.

⁴ African Union. (2016). Financial Rules and Regulations of the African Union. Addis Ababa: African

Union Commission. Retrieved from https://archives.au.int/bitstream/handle/123456789/10340/EX%20CL%201293%20XXIX%20ii_E.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

⁵ African Union Commission. (2021). About the African Union Commission. Retrieved from <https://au.int/en/commission>.

фінансового контролю потребує постійної прихильності до розбудови потенціалу, координації та правозастосування, а також готовності вчитися на досвіді та кращих практиках один одного.

Висновки

У статті здійснено комплексний аналіз системи органів фінансового контролю в Європейському Союзі. Дослідження висвітлює такі сильні сторони нинішньої системи, як всеосяжна правова база, міцна інституційна архітектура й акцент на належному фінансовому управлінні, прозорості та підзвітності. Також визначено кілька слабких сторін і проблем чинної системи органів фінансового контролю ЄС, таких як складність і фрагментарність системи, прогалини в імплементації та правозастосуванні, а також необхідність адаптації до зростаючих ризиків шахрайства та нових форм фінансування і витрат.

Завдяки порівняльному аналізу з такими міжнародними системами фінансового контролю, як системи США, АСЕАН та Африканського Союзу, дослідження дає уявлення про унікальні особливості та виклики фінансового контролю в наднаціональному контексті, а також визначає потенційні сфери для взаємного навчання й удосконалення.

У статті запропоновано низку рекомендацій щодо зміцнення системи фінансового контролю ЄС, зокрема заходи з підвищення прозорості та підзвітності, посилення ролі таких ключових інституцій, як Європейський суд аудиторів і Європейська прокуратура, посилення співпраці та

координації між різними суб'єктами, а також усунення потенційних прогалин у законодавчій базі.

Загалом у дослідженні акцентовано на вирішальному значенні дієвого фінансового контролю для забезпечення цілісності, ефективності та стійкості фінансів ЄС, а також для підтримки довіри громадськості до інституцій і політики ЄС. Ефективний фінансовий контроль гарантує, що кошти ЄС використовуються дієво, результативно й відповідно до принципів законності, регулярності та раціонального управління фінансами. Він сприяє запобіганню та виявленню шахрайства, корупції та інших порушень, які можуть підірвати цілісність і легітимність інституцій та політик ЄС, а також довіру громадськості до європейського проекту.

У майбутньому система фінансового контролю в Європейському Союзі ймовірно надалі розвиватиметься та адаптуватиметься у відповідь на нові виклики й можливості. Система фінансового контролю ЄС повинна буде солідаризуватися з мінливим економічним, соціальним і технологічним ландшафтом, водночас зберігаючи такі свої основні принципи й цілі, як ефективне управління фінансами, прозорість і підзвітність.

Також розуміння українською політичною елітою системи фінансового контролю ЄС сприятиме налагодженню належної співпраці з цими установами. Зазначене допоможе Україні ефективніше брати участь у загальноєвропейських мережах та ініціативах, пов'язаних з фінансуванням нашої держави під час збройної агресії проти України.

References

- [1] Acharya, A. (2018). Regionalism Beyond EU-Centrism. T.A. Börzel, T. Risse (Eds.). *The Oxford Handbook of Comparative Regionalism* (pp. 109-130). Oxford University Press.
- [2] Anleo, J.E.G., & Kolloczek, N. (2021) The European Anti-Fraud Office and the European Public Prosecutor's Office: A Work in Progress. *EUCRIM*, 3, 187-190. doi: 10.30709/eucrim-2021-028.
- [3] Bauer, M.W., & Becker, S. (2020). Democratic Backsliding, Populism, and Public Administration. *Perspectives on Public Management and Governance*, 3(1), 19-31. doi: 10.1093/ppmgov/gvz026.
- [4] Brandsma, G.J. (2016). Holding the European Commission to Account: The Promise of Delegated Acts. *International Review of Administrative Sciences*, 82(4), 656-673. doi: 10.1177/0020852315583195.
- [5] Cipriani, G. (2010). *The EU budget: Responsibility without accountability?*. Centre for European Policy Studies (CEPS). Brussels. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1721515.
- [6] Giuffrida, F. (2017). The European Public Prosecutor's Office: King without Kingdom?. *CEPS Research Report*, 03. Retrieved from https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2017/02/RR2017-03_EPPO.pdf.
- [7] Halunko, V., & Mosondz, S. (2022) Financial control from the position of legal regulation in the EU: analysis of development prospects in Ukraine. *Academic Visions*, 13. doi: 10.5281/zenodo.7516298.
- [8] Hancu-Budui, A., Zorio-Grima, A., & Blanco-Vega, J. (2023). The quest for legitimacy: The European Court of Auditors' work on fraud. *Financial Accountability & Management*, 40, 154-172. doi:10.1111/faam.12375.
- [9] Herrnfeld, H.H., Brodowski, D., & Burchard, C. (2021). *European Public Prosecutor's Office. Article-by-Article Commentary*. Nomos. Retrieved from <https://www.bloomsbury.com/uk/european-public-prosecutors-office-9781509947157>.

- [10] Inghelram, J.F.H. (2019). The European Public Prosecutor's Office: A New Actor in the Fight against Fraud in the EU. *European Law Review*, 44(5), 722-744. doi: 10.46282/blr.2020.4.2.207.
- [11] Juszczak, A., & Sason, E. (2017). The Directive on the Fight against Fraud to the Union's Financial Interests by Means of Criminal Law (PFI Directive): Laying Down the Foundation for a Better Protection of the Union's Financial Interests?. *Eucrim*, 2, 80-87. doi: 10.30709/eucrim-2017-009.
- [12] Kisiel, S. (2016). The European Public Prosecutor's Office - the fiasco of the European Union financial security vision? *Economics and Law*, 15(3), 347-356. doi: 10.12775/EiP.2016.023.
- [13] Lacny, J. (2017). Between the devil and the deep blue sea. The CJEU case-law on financial corrections imposed by the Commission on the Member States. *Journal of Contemporary European Research*, 13(2), 1043-1054. doi: 10.30950/jcer.v13i2.856.
- [14] Ligeti, K., & Simonato, M. (2017). The European Public Prosecutor's Office: Towards a Truly European Prosecution Service? *New Journal of European Criminal Law*, 8(1), 7-21. doi: 10.1177/203228441300400102.
- [15] Marín, M.A.P. (2022). European Anti-Fraud Office: an administrative body in the criminal investigation. *Revista general de derecho procesal*, 50.
- [16] Mesquita, J., Pereira dos Santos, J., & Tavares J. (2023). *European Funds and Firm Performance: Evidence from a Natural Experiment*, IZA Discussion Papers, 16526. Bonn. Retrieved from <https://www.iza.org/publications/dp/16526/european-funds-and-firm-performance-evidence-from-a-natural-experiment>.
- [17] Niblock, R. (2021). Cooperation with EU agencies and bodies under the EU-UK Trade and Cooperation Agreement: Eurojust, OLAF and the EPPO. *New journal of european criminal law*, 12(2), 277-282. doi: 10.1177/2032284421996051.
- [18] Paliienko, A. (2023). Regulation of the European Parliament and Council of the EU No. 912/2014 of 23 July 2014: a legal analysis. *Science and Technology Today*, 12(26), 195-203. doi: 10.52058/2786-6025-2023-12(26)-195-203.
- [19] Pemstein, D., Meserve, S.A., & Melton, J. (2010). Democratic Compromise: A Latent Variable Analysis of Ten Measures of Regime Type. *Political Analysis*, 18(4), 426-449. doi: 10.1093/pan/mpq020.
- [20] Pikhotska, O., & Pikhotska, M. (2022). Experience of OECD countries in the organization of state financial control. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, 34, 194-201. doi: 10.5281/zenodo.7289587.
- [21] Sanchez Barrueco, M.L. (2014). The 2012 Financial Regulation: Building the Cathedral of EU Legitimacy? *Challenges of the Knowledge Society*, 4(1), 842-853. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/259894628_The_2012_Financial_Regulation_Building_the_cathedral_of_EU_legitimacy.
- [22] Sysoieva, I. (2021). Features of the audit in the countries of the European Union. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, 3, 26-31. doi: 10.32702/23066814.2021.3.26.
- [23] Uman, T., Argento, D., Mattei, G., & Grossi, G. (2023). Actorhood of the European Court of Auditors: a visual analysis. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 35(4), 493-514. doi: 10.1108/JPBAFM-08-2021-0130.
- [24] Utkina, V. (2023). Retrospective analysis of the financial monitoring institute development. *Scientific innovations and advanced technologies*, 13(27), 377-387. doi: 10.52058/2786-5274-2023-13(27)-377-387.
- [25] Wijsman, S., & Crombez, C. (2021). Do fiscal rules decrease public investment? Evidence from European panel data. *European Journal of Economics and Economic Policies Intervention (EJEEP)*, 18(1), 55-76. doi: 10.4337/ejeep.2020.0070.

Список використаних джерел

- [1] Acharya A. Regionalism Beyond EU-Centrism. In T. A. Börzel, T. Risse (Eds.). *The Oxford Handbook of Comparative Regionalism*. Oxford University Press, 2018. P. 109–130.
- [2] Anleo J. E. G., Kolloczek N. The European Anti-Fraud Office and the European Public Prosecutor's Office: A Work in Progress. *EUCRIM*. 2021. Issue 3. P. 187–190 doi: 10.30709/eucrim-2021-028.
- [3] Bauer M. W., Becker S. Democratic Backsliding, Populism, and Public Administration. *Perspectives on Public Management and Governance*. 2020. Vol. 3. Issue 1. P. 19–31. doi: 10.1093/ppmgov/gvz026.
- [4] Brandsma G. J. Holding the European Commission to Account: The Promise of Delegated Acts. *International Review of Administrative Sciences*. 2016. Vol. 82. Issue 4. P. 656–673. doi: 10.1177/0020852315583195.
- [5] Cipriani G. The EU budget: Responsibility without accountability? Centre for European Policy Studies (CEPS). Brussels, 2010. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1721515.
- [6] Giuffrida F. The European Public Prosecutor's Office: King without Kingdom? *CEPS Research Report*. 2017. No. 03. URL: https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2017/02/RR2017-03_EPPO.pdf.
- [7] Halunko V., Mosondz S. Financial control from the position of legal regulation in the EU: analysis of development prospects in Ukraine. *Academic Visions*. 2022. Issue 13. doi: 10.5281/zenodo.7516298.

- [8] Hancu-Budui A., Zorio-Grima A., Blanco-Vega J. The quest for legitimacy: The European Court of Auditors' work on fraud. *Financial Accountability & Management*. 2024. No. 40. P. 154–172. doi: 10.1111/faam.12375.
 - [9] Herrnfeld H. H., Brodowski D., Burchard C. European Public Prosecutor's Office. Article-by-Article Commentary. *Nomos*, 2021. URL: <https://www.bloomsbury.com/uk/european-public-prosecutors-office-9781509947157>.
 - [10] Inghelram J. F. H. The European Public Prosecutor's Office: A New Actor in the Fight against Fraud in the EU. *European Law Review*. 2019. Vol. 44. No. 5. P. 722–744. doi: 10.46282/blr.2020.4.2.207.
 - [11] Juszcak A., Sason E. The Directive on the Fight against Fraud to the Union's Financial Interests by Means of Criminal Law (PFI Directive): Laying Down the Foundation for a Better Protection of the Union's Financial Interests? *Eucrim*. 2017. No. 2. P. 80–87. doi: 10.30709/eucrim-2017-009.
 - [12] Kisiel S. The European Public Prosecutor's Office – the fiasco of the European Union financial security vision? *Economics and Law*, 2016. Vol. 15. Issue 3. P. 347–356. doi: 10.12775/EiP.2016.023.
 - [13] Lacny J. Between the devil and the deep blue sea. The CJEU case-law on financial corrections imposed by the Commission on the Member States. *Journal of Contemporary European Research*. 2017. Vol. 13. Issue 2. P. 1043–1054. doi: 10.30950/jcer.v13i2.856.
 - [14] Ligeti K., Simonato M. The European Public Prosecutor's Office: Towards a Truly European Prosecution Service? *New Journal of European Criminal Law*. 2017. Vol. 8. Issue 1. P. 7–21. doi: 10.1177/203228441300400102.
 - [15] Marín M. A. P. European Anti-Fraud Office: an administrative body in the criminal investigation. *Revista general de derecho procesal*. 2022. 50.
 - [16] Mesquita J., Pereira dos Santos J., Tavares J. European Funds and Firm Performance: Evidence from a Natural Experiment. *IZA Discussion Papers*. No. 16526. Bonn, 2023 URL: <https://www.iza.org/publications/dp/16526/european-funds-and-firm-performance-evidence-from-a-natural-experiment>.
 - [17] Niblock R. Cooperation with EU agencies and bodies under the EU-UK Trade and Cooperation Agreement: Eurojust, OLAF and the EPPO. *New journal of european criminal law*. 2021. No. 12 (2). P. 277–282. doi: 10.1177/2032284421996051.
 - [18] Paliienko A. Regulation of the European Parliament and Council of the EU № 912/2014 of 23 July 2014: a legal analysis. *Science and Technology Today*. 2023. No. 12 (26). P. 195–203. (Series «Law»). doi: 10.52058/2786-6025-2023-12(26)-195-203.
 - [19] Pemstein D., Meserve S. A., Melton J. Democratic Compromise: A Latent Variable Analysis of Ten Measures of Regime Type. *Political Analysis*. 2010. No. 18 (4). P. 426–449. doi: 10.1093/pan/mpq020.
 - [20] Піхоцька О. М., Піхоцька М. Р. Досвід країн ОЕСР у організації державного фінансового контролю. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2022. № 34. С. 194–201. doi: 10.5281/zenodo.7289587.
 - [21] Sanchez Barrueco M. L. The 2012 Financial Regulation: Building the Cathedral of EU Legitimacy? *Challenges of the Knowledge Society*. 2014. No. 4 (1). P. 842–853. URL: https://www.researchgate.net/publication/259894628_The_2012_Financial_Regulation_Building_the_cathedral_of_EU_legitimacy.
 - [22] Сисоєва І. М. Особливості аудиту у країнах європейського союзу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 3. С. 26–31. doi: 10.32702/2306-6814.2021.3.26.
 - [23] Uman T., Argento D., Mattei G., Grossi G., Actorhood of the European Court of Auditors: a visual analysis. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*. 2023. No. 35 (4). P. 493–514. doi: 10.1108/JPBAFM-08-2021-0130.
 - [24] Уткіна М. С. Ретроспективний аналіз розвитку інституту фінансового моніторингу в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 13 (27). С. 377–387. doi: 10.52058/2786-5274-2023-13(27)-377-387.
 - [25] Wijsman S., Crombez C. Do fiscal rules decrease public investment? Evidence from European panel data. *European Journal of Economics and Economic Policies Intervention (EJEPP)*. 2021. No. 18 (1). P. 55–76. doi: 10.4337/ejepp.2020.0070.
-

Legal Regulation of the System of Financial Control Bodies in the European Union: a Comparative Aspect

KHALIUK Serhii

Doctor of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Constitutional Law and Human Rights
of the National Academy of Internal Affairs
Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1338-5117>

Abstract. The main purpose of the study is to analyze the legal regulation of the system of financial control bodies in the European Union and compare it with the corresponding systems of individual subjects of international law. It is emphasized that the importance of effective financial control in the European Union cannot be overestimated, because financial control serves as a bulwark against systemic risks, ensuring the stability and reliability of the EU financial system. In an era characterized by globalization, rapid technological development and changing market dynamics, effective financial control mechanisms are essential to identify, monitor and mitigate risks that may threaten financial stability. The work highlights the mechanisms by which these structures support transparency, efficiency and accountability in the management and audit of EU financial resources. Examining the roles and responsibilities of such important bodies as the European Commission, the European Court of Auditors (ECA), the European Anti-Fraud Office (OLAF), the European Public Prosecutor's Office (EPPO), the Committee on Budgetary Control of the European Parliament (CONT) and the Directorate-General for the budget of the European Commission (DG BUDG), the author seeks to highlight the complexities and challenges inherent in the legal regulation of financial control in a supranational context. In addition, the article examines the interaction between pan-European norms and national legal systems in ensuring financial discipline and combating fraud against the EU budget. Through case studies and benchmarking with other international jurisdictions, the research aims to identify best practices, potential gaps in existing systems and areas for reform. Ultimately, this study aims to contribute to the ongoing debate on improving the effectiveness and reliability of financial control mechanisms in the European Union, thereby ensuring the legal and prudent use of EU financial resources.

Keywords: control; supervision; financial control; European Union; bodies and institutions of the European Union; legal regulation; audit; accountable; transparency.